

Darija Žaja
Trogir

*IVO TIJARDOVIĆ:
ŽIVOT I VRIJEME: MEMOARI SLAVNOG
SPLIĆANINA*

ur. Marin Kuzmić
Gradska knjižnica Marka Marulića – Split, 2024.

Gradska knjižnica Marka Marulića objavila je 2024. godine memoare Ive Tijardovića, splitskog maestra i kompozitora slavnog diljem Hrvatske, a posebice u Zagrebu. Knjiga je nastala ususret obilježavanju 120. godišnjice splitskog kazališta i jubilarne 90. godišnjice Tijardovićeva djelovanja u njemu. Književni i novinski urednik, Marin Kuzmić, memoare je nabavio, pretipkao, uredio i priredio te time omogućio široj javnosti upoznavanje sa životom i djelom jednoga od najistaknutijih hrvatskih skladatelja.

Život i vrijeme: memoari slavnog Splicićanina sadrži prvi put objavljene memoare Ive Tijardovića, splitskoga maestra, skladatelja, slikara, a povrh svega – umjetnika. Tijardović je obilježio Split 20. stoljeća uz brojne druge velike umjetnike i mislioce iz toga razdoblja s kojima se onovremeno i družio, a među kojima su bili: Jakov Gotovac, Emanuel Vidović, Josip Hatze, Marko Uvodić i dr. Kuzmić na vrlo zanimljiv način pristupa tematici i uvodi čitatelja u Split prošloga stoljeća. U tekstu Tijardovićevih memoara pojavljuju se splitski dijalektizmi, potom rečenice na talijanskome jeziku i venecijanskome dijalektu te na njemačkom jeziku.

Život i vrijeme proteže se na 399 stranica te je podijeljeno u šest dijelova (*I. dio – od djetinjstva do 1918.*, *II. dio – od 1918. do 1941.*, *III. dio – od 1941. do 1976.*, *Prilozi III. dijelu, Opus, Dodatak*). U prvim trima dijelovima nalaze se Tijardovićevi memoari, a ostala tri dijela sadrže eseje i razmišljanja pojedinaca koji su se bavili njegovim životom ili su na neki način s njime bili povezani.

Prvomu dijelu prethodi predgovor Marina Kuzmića, *O Tijardoviću i njegovim memoarima*, u kojemu navodi razloge zašto je i kako djelo nastalo. Naime, on piše da ga je na nastanak ove knjige potaknuo TV serijal o Miljenku Smoji pa je poslije u suradnji s HRT-om nastao i dokumentarac o tom splitskom velikanu. Kuzmić Tijardovića opisuje kao sponu staroga Splita i modernoga zapadnog svijeta. Memoare je počeo pisati početkom 70-ih godina prošloga stoljeća i to na nagovor svojih suvremenika iznoseći sjećanja na ljude i prilike svojega vremena, naglašavajući društvene i političke okolnosti koje su tada ocrtavale njegovu stvarnost.

U prvome dijelu memoara (*I. dio – od djetinjstva do 1918.*) Tijardović govori o svojim ranim danima, uspomenama iz mladosti te iskustvima iz Prvoga svjetskog rata. Priča o djetinjstvu koje je bilo obilježeno brojnim razmiricama s Talijanima koji su tada živjeli u Splitu, uspon narodnjaštva. Tijardović je od rane dobi znao talijanski jezik, a nije ga zaboravio ni u starosti. Sjećanja iz prvoga dijela memoara govore o Splitu s početka 20. stoljeća, pojedinim pričama vezanima za taj grad, npr. kako je Matejuška dobila ime, kako je »došao« nogomet u Split i kako je osnovan nogometni klub Hajduk. U tom dijelu memoara nalazi se i Tijardovićeva uspomena na maestra Bonamicija, koji je otkrio njegov glazbeni talent. Nakon lijepih mirnodopskih priča počinju i one iz Prvoga svjetskog rata. Piše o svojem sudjelovanju u ratu, doživljajima iz vojske, *kasarne* i kasnije dezerterstvu.

U drugome dijelu memoara (*II. dio – od 1918. do 1941.*) opisuje međuratno razdoblje te govori o svojem djelovanju u splitskome teatru i putovanjima po Europi zahvaljujući kojima je postao poznat i izvan tadašnje Kraljevine Jugoslavije. To je bilo vrijeme kada je Tijardović stvarao u punom mahu. Skladao je opere, operete i simfonijsku glazbu, organizirao kazališni i koncertni život. Tada je nastala njegova *Mala Floramy* (1926.), kao i druge operete: *Pierrot Ilo* (1924.), *Kraljica lopte* (1926.) i *Splis'ki akvarel* (1928.), *Zapovijed maršala Marmonta* (1929.), *Jurek i Štefek* (1931.) i *Doživljaj u Šangaju* (1937.).

Treći dio (*III. dio – od 1941. do 1976.*) najteže je tematike jer govori upravo o velikim gubitcima u Drugom svjetskom ratu i strahu koji je prožeo cijelu Europu. Tu su opisane društveno-političke okolnosti toga vremena. Početkom 1943. Tijardović se pridružio partizanima te postao član ZAVNOH-a. Tada nastaje i njegova pjesma *Marjane, Marjane*, kojom je trebao »probuditi« nacionalnu svijest ljudi.

Trećem dijelu Kuzmić prilaže Tijardovićevu biografiju u poslijeratnim godinama (*Prilozi III. dijelu*). Tu se navode podatci da je Tijardović od 1949. do 1954. godine radio kao direktor u zagrebačkom HNK-u., da je pisao razne skladbe te da njegova posljednja opera, *Dioklecijan*, nije izvedena za njegova života, već su je 2012. godine izveli profesori i studenti umjetničke akademije u Splitu. On je prvi na svoj *spliski* preveo Goldonijevu operu *Le baruffe chiozzotte* nazvavši je *Ribarske*

svade. Tijardović umire 1976. godine u Zagrebu ostavivši za sobom brojna djela i anegdote.

Slijedi *Opus* u kojem su nabrojana Tijardovićeve djela, kronološki i po vrsti, a tu se nalazi i jedan notni zapis.

Posljednje poglavlje, *Dodatak*, sadrži priče iz Tijardovićeve života koje pričaju Inoslav Bešker, Nila Tijardović, Branko Ivanda, Ivica Tijardović, Vlado Štefančić, Krešo Dolenčić, Jagoda Martinčević, Nevenka Sobjeslawski i Ester Posedel-Jelinović.

Inoslav Bešker iznosi svoj intervju s Tijardovićem, u kojem on govori što znači biti Splićanin i o splitskom identitetu izvan Splita s obzirom na to da je veći dio svojega života proveo u Zagrebu. Nila Tijardović iznosi svoju intimnu ispovijest, život sa svojim suprugom te društveno-političko stanje Splita za vrijeme Drugoga svjetskog rata, težak tadašnji život pun straha i brige. Ostali Tijardovićevi poznanici i suradnici govore o svojim doživljajima i uspomnama s maestrom, nakon kojih slijedi *Kazalo imena* s kojim knjiga završava.

Na kraju se moramo složiti da se radi o vrijednom djelu hrvatske memoarske literature te da, kako kaže urednik ove knjige, Tijardović i jest simbol grada Splita i nezamjenjiv dio identiteta toga grada.